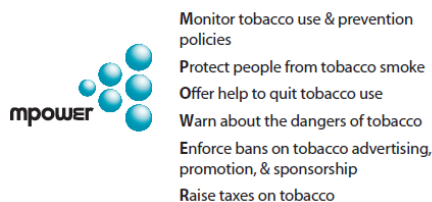


Цели на GYTS

Глобалното проучване на тютюнопушенето при учениците (GYTS), като част от Глобалната система за проследяване на тютюнопушенето (GTSS), е световен стандарт за системен мониторинг на употребата на тютюн (бездимен и за пушене) при учениците и на ключови индикатори за контрол на тютюнопушенето.

GYTS е национално-представително проучване на 13 – 15 – годишни ученици и е разработено за получаване на профилни оценки за всяка страна. GYTS използва стандартизиран базов въпросник, двустепенна извадка и процедура за събиране на данни. Така се изпълняват задълженията по Рамковата конвенция за контрол на тютюнопушенето на СЗО (FCTC) за набиране на данни, съпоставими по и между страните. СЗО е разработила MPOWER, комплект от подбрани мерки за ограничаване на тютюнопушенето, заложи в Рамковата конвенция:



Методика на GYTS

GYTS използва глобална стандартизирана методология, включваща двустепенна извадка, като училищата са подбирани с вероятност, пропорционална на броя на учениците в тях. Класовете в избраните училища се подбират на случаен принцип и всички ученици в избраните класове имат право да участват в проучването. В изследването е използван стандартизиран базов въпросник и набор от допълнителни въпроси, които позволяват адаптиране към особеностите на страната по отношение употребата на тютюн и съответствие на ключовите индикатори за контрол на тютюнопушенето. Въпросникът обхваща следните теми: употребата на тютюн (тютюн за пушене и бездимни тютюни), отказване, пасивно тютюнопушене (SHS), про- и антитютюневи медийни послания и реклама, достъп и наличност на тютюневи изделия, както и знания и нагласи по отношение на употребата на тютюн. Въпросникът се попълва от учениците самостоятелно; използват се листове за отговори, които впоследствие се сканират; въпросникът е анонимен, за да се гарантира конфиденциалност.

В България GYTS е проведен през 2015 г. от Националния център по общественото здраве и анализи. Процентът на отговорилите е 86,0%. Анкетата са попълнили общо 4 042 ученици от 7 - 9 клас, от които 3 532 са на възраст 13-15 години. Анализирани са данните за ученици на възраст 13-15 г.

Основни факти от GYTS

УПОТРЕБА НА ТЮТЮНЕВИ ИЗДЕЛИЯ

- 28,8% от учениците (27,4% от момчета и 30,1% от момичета) употребяват тютюневи изделия в момента;
- 27,4% от учениците (25,7% от момчета и 29,0% от момичета) в момента употребяват тютюн за пушене;
- 20,4% от учениците (17,2% от момчета и 23,7% от момичета) в момента пушат цигари;
- 2,6% от учениците (3,4% от момчета и 1,5% от момичета) в момента употребяват бездимен тютюн;
- 10,8% от учениците, (12,2% от момчетата и 9,2% от момичетата) в момента пушат електронни цигари.

ОТКАЗВАНЕ

- Поне трима от всеки петима настоящи пушачи са се опитали да откажат цигарите през последните 12 месеца.
- Почти 5 на всеки 10 настоящи пушачи искат да спрат да пушат в момента.

ПАСИВНО ТЮТЮНОПУШЕНЕ

- 50,8% от учениците са били изложени на тютюнев дим в дома си.
- 50,6% от учениците са били изложени на тютюнев дим в закрити обществени места.

ДОСТЪП И НАЛИЧНОСТ

- 70,1% от настоящите пушачи на цигари са си набавяли цигари от магазин, лавка или уличен търговец.
- На 68,5% от настоящите пушачи, които са си купували цигари, не им е била отказана продажба заради възрастта им.

МЕДИИ

- Един от всеки двама ученици е забелязал послания срещу тютюнопушенето в медиите.
- Над 6 от всеки 10 ученици са забелязали реклами на тютюневи изделия или промоции на цигари при посещение в търговски обекти.
- Повече от 1 на всеки 4 ученици притежават вещ с лого на марка цигари върху нея.

ЗНАНИЯ И НАГЛАСИ

- 57,1% от ученици еднозначно приемат, че тютюнопушенето на другите е вредно за тях.
- 76,2% от ученици подкрепят тоталната забрана за тютюнопушене на закрити обществени места.

УПОТРЕБА НА ТЮТЮНЕВИ ИЗДЕЛИЯ

ТЮТЮН ЗА ПУШЕНЕ	ОБЩО (%)	МОМЧЕТА (%)	МОМИЧЕТА (%)
Настоящи пушачи ¹	27.4	25.7	29.0
Настоящи пушачи на цигари ²	20.4	17.2	23.7
Редовни пушачи на цигари ³	10.9	10.5	11.5
Настоящи пушачи на друг вид тютюневи изделия ⁴	13.3	14.4	12.0
Пушили някога ⁵	55.5	52.6	58.6
Пушили някога цигари ⁶	48.9	45.8	52.2
Пушили някога други тютюневи изделия ⁷	34.0	33.1	34.8

БЕЗДИМЕН ТЮТЮН

Настоящи консуматори на бездимен тютюн ⁸	2.6	3.4	1.5
Някога употребявали бездимен тютюн ⁹	5.2	6.5	3.5

УПОТРЕБА НА ТЮТЮН (за пушене и/или бездимен)

Настоящи консуматори на тютюневи изделия ¹⁰	28.8	27.4	30.1
Някога употребявали тютюневи изделия ¹¹	56.7	54.1	59.5

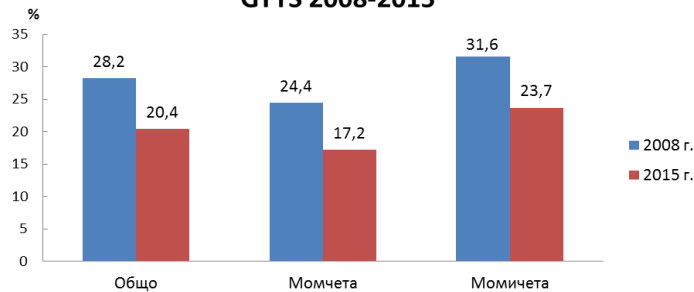
ЕЛЕКТРОННА ЦИГАРА

Настоящи пушачи на електронни цигари ¹²	10.8	12.2	9.2
--	------	------	-----

ПОДАТЛИВОСТ

Непушачи, склонни да започнат да пушат в бъдеще ¹³	20.2	17.3	23.7
Непушачи, преценили, че би им доставило удоволствие да изпушат цигара ¹⁴	10.1	10.1	10.3

Настоящи пушачи на цигари сред 13-15-годишните ученици, България, GYTS 2008-2015



ОТКАЗВАНЕ

	ОБЩО (%)	МОМЧЕТА (%)	МОМИЧЕТА (%)
Настоящи пушачи, опитали се да се откажат през последните 12 месеца	61.9	56.3	66.1
Настоящи пушачи, желаещи да се откажат в момента	48.1	45.5	50.1
Настоящи пушачи, смятащи, че ще могат да се откажат, ако поискат	79.8	75.0	83.6
Настоящи пушачи, получили помощ и/или съвет от програма или специалист да се откажат от тютюна	12.0	11.2	12.6

ПАСИВНО ТЮТЮНОПУШЕНЕ

	ОБЩО (%)	МОМЧЕТА (%)	МОМИЧЕТА (%)
Изложени на тютюнев дим в дома ^{††}	50.8	46.7	55.4
Изложени на тютюнев дим в закрито обществено място ^{††}	50.6	45.2	56.6

Изложени на тютюнев дим на открито обществено място ^{††}	63.1	56.3	70.4
---	------	------	------

Видяли някого да пуши в училищната сграда или в двора на училището [†]	80.5	78.6	82.7
---	------	------	------

НАЛИЧНОСТ & ДОСТЪПНОСТ

	ОБЩО (%)	МОМЧЕТА (%)	МОМИЧЕТА (%)
Настоящи пушачи на цигари, набавяли си ги от магазин, лавка или уличен търговец ¹⁵	70.1	73.3	67.9
Настоящи пушачи, на които не им е била отказана продажба, въпреки възрастта им ¹⁶	68.5	71.9	65.9
Настоящи пушачи, закупили цигари на бройка ¹⁷	26.2	26.8	25.1

МЕДИИ

РЕКЛАМИ НА ТЮТЮНЕВИ ИЗДЕЛИЯ	ОБЩО (%)	МОМЧЕТА (%)	МОМИЧЕТА (%)
Забелязали реклама или промоция на тютюневи изделия в търговски обект ¹⁸	63.2	64.8	61.7
Видяли някого, употребяващ тютюн, по телевизията, на видео или във филм ¹⁹	83.6	85.3	81.9
Получили предложение за безплатна цигара от дистрибутор на тютюнева компания	10.8	13.2	8.0
Притежаващи вещ с лого на марка цигари върху нея	25.6	27.3	23.6

РЕКЛАМИ СРЕЩУ ТЮТЮНОПУШЕНЕТО

Забелязали послания срещу тютюнопушенето в медиите [†]	50.0	49.2	50.8
Забелязали послания срещу тютюнопушенето на спортни или обществени мероприятия ²⁰	34.9	38.0	31.6
Настоящи пушачи, мислещи да се откажат заради предупредителните надписи ²¹	32.8	32.6	33.0
Ученици, на които в училище е говорено за вредата от тютюнопушенето	53.1	50.7	55.6

ЗНАНИЯ & НАГЛАСИ

	ОБЩО (%)	МОМЧЕТА (%)	МОМИЧЕТА (%)
Ученици смятащи отказването за трудно, щом веднъж си пропушил	24.1	22.6	25.8
Ученици смятащи, че пушенето помага да се чувстваш по-малко притеснен на събирания, празненства и обществени мероприятия	29.9	34.4	24.9
Ученици приемащи, че тютюнопушенето на другите е вредно за тях	57.1	57.8	56.5
Ученици подкрепящи тоталната забрана за пушене на закрити обществени места	76.2	75.5	77.0
Ученици подкрепящи тоталната забрана за пушене на открити обществени места	55.5	60.1	50.5

¹ Пушили през последните 30 дни. ² Пушили цигари през последните 30 дни. ³ Пушили цигари 20 и повече дни от последните 30. ⁴ Пушили друг вид тютюневи изделия през последните 30 дни. ⁵ Пушили някога някакъв тютюн, дори само едно или две дръпвания. ⁶ Пушили някога цигари, дори и само едно или две дръпвания. ⁷ Пушили други тютюневи изделия, дори и само едно или две дръпвания. ⁸ Консумирали бездимен тютюн през последните 30 дни. ⁹ Консумирали някога бездимен тютюн. ¹⁰ Пушили цигари и/или консумирали бездимен тютюн през последните 30 дни. ¹¹ Някога пушили цигари и/или консумирали бездимен тютюн. ¹² Пушили електронна цигара през последните 30 дни. Пушенето на електронна цигара се оценява отделно от въпроса, определящ настоящите пушачи на други тютюневи изделия. ¹³ Податливите на бъдещо пропушване включват отговорилите с "определено да", "вероятно да" или "вероятно не" на въпроса за предложение от най-добър приятел, или "определено да", "вероятно да" или "вероятно не" на въпроса за употреба на тютюн през следващите 12 месеца. ¹⁴ Отговорилите "Съгласен" или "Напълно съгласен" за твърдението: "Мисля, че би ми доставило удоволствие да изпуша една цигара". ¹⁵ Както ка били набавени цигарите последният път, когато анкетираният е пушил през последните 30 дни. ¹⁶ От опиталите да си купят цигари през последните 30 дни. ¹⁷ На база последна покупка сред тези, които са купували цигари през последните 30 дни. ¹⁸ От посетилите търговски обект през последните 30 дни. ¹⁹ От от гледалите телевизия, видео или филм през последните 30 дни. ²⁰ От посетилите спортни и обществени мероприятия през последните 30 дни. ²¹ От забелязалите предупреденията на кутните цигари през последните 30 дни. [†] През последните 30 дни. ^{††} През последните 7 дни.

БЕЛЕЖКА: Отнася се за лица на възраст 13-15 години, посещаващи училище. Данните са национално представителни за учениците на възраст 13-15 години. Процентите отразяват разпространението на всеки показател във всяка група, а не разпределението им във всички групи.